

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 26. kolovoza 2022.

Analiza presude

Klauz protiv Hrvatske
br. zahtjeva 28963/10

**povreda čl. 6. Konvencije – pravo na pošteno suđenje (pravo na pristup sudu)
povreda čl. 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju – zaštita vlasništva**

Odlukom o prekomjernom iznosu troška dosuđenom u postupku radi naknade štete koju je podnositelj pretrpio kao posljedicu kaznenog djela zlostavljanja u službi, domaći su sudovi povrijedili pravo podnositelja zahtjeva na pristup sudu i pravo na mirno uživanje vlasništva

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, dana 18. srpnja 2013., presudio je da je Republika Hrvatska povrijedila pravo podnositelja zahtjeva na pristup sudu zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) te pravo na mirno uživanje vlasništva zajamčeno člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Općinski sud u Donjem Miholjcu je 1997. godine presudio je da je policajac M.B. počinio kazneno djelo zlostavljanja u obavljanju službe jer je tijekom ispitivanja u policijskoj postaji pretukao i zlostavljao podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva potom je pokrenuo građanski postupak protiv države, tražeći naknadu štete za pretrpljeno zlostavljanje. Općinski građanski sud u Zagrebu (dalje: općinski sud) dosudio je 2002. godine podnositelju iznos od 14.500,00 HRK zajedno s kamatama na ime naknade štete, te iznos od 3.553,31 HRK za troškove postupka. Preostali dio tužbenog zahtjeva u iznosu od 320.500,00 HRK, a koji se u najvećem dijelu odnosio na pretrpljene duševne boli, općinski sud je odbio te podnositelju naložio da državi, zastupanoj po državnom odvjetništvu, plati parnični trošak u iznosu od 26.197,87 HRK. Presudu općinskog suda potvrdio je Županijski sud u Zagrebu 2006. godine. Povodom revizije Vrhovni sud je preinačio presude nižestupanjskih sudova i dodijelio podnositelju još 24.000,00 HRK na ime naknade nematerijalne štete s pripadajućim kamatama i 8.3000,00 HRK na ime troškova postupka. Ujedno, Vrhovni sud je naložio podnositelju da državi naknadi parnični trošak u iznosu od 19.000,00 HRK. Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva 2009. godine.

Podnositelj zahtjeva tvrdio je pred Europskim sudom je da je bio zlostavljan pozivajući se na članak 3. Konvencije te da obveza plaćanja iznosa parničnog troška koji mora isplatiti državi, u odnosu na ono što mu je dosuđeno kao naknada za zlostavljanje, predstavlja povredu prava na pošteno suđenje zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

Prigovor podnositelja da je bio zlostavljan Europski sud je proglasio nedopuštenim jer se zlostavljanje dogodilo početkom 1997. godine, a iste godine je završen i kazneni postupak protiv počinitelja kaznenog djela. Posljedično, eventualna povreda članka 3. Konvencije dogodila se prije nego što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Ujedno, taj prigovor podnositelj je iznio više od 13 godina nakon okončanja kaznenog postupka, a svakako nakon isteka roka od 6 mjeseci za podnošenje zahtjeva Europskom sudu.

Glede prigovora zastupnice o nedopuštenosti zahtjeva u odnosu na povredu prava na pošteno suđenje, Europski sud je utvrdio da:

- podnositelj nije izgubio status žrtve unatoč činjenici da troškovi postupka koje je morao platiti, sukladno presudi Vrhovnog suda, nisu u konačnici premašivali iznos koji mu je dodijeljen po osnovi naknade štete i troškova. Europski sud istaknuo je da podnositelj može tvrditi da je žrtva povrede prava na pristup sudu čak i onda kada je dodijeljena naknada značajno smanjena zbog obveze plaćanja troškova parničnog postupka ([Stankov protiv Bugarske](#), stavci 51.-67.);
- podnositelj je iskoristio domaća pravna sredstva iako se u ustavnoj tužbi nije izričito pozvao na povredu članaka 29. stavak 1. Ustava i/ili na članak 6. stavak 1. Konvencije. Naime, podnositelj je u svojoj ustavnoj tužbi isticao neprimjerenost dodijeljene naknade zbog policijskog zlostavljanja u odnosu na troškove sudskog postupka koje je bio obvezan platiti državi, a čime je u biti pred Ustavnim sudom iznio isti zahtjev koji je podnio Europskom sudu. Na taj način je dao priliku nacionalnim sudovima da isprave povredu prije podnošenja zahtjeva Europsko sudu ([Lelas protiv Hrvatske](#), stavci 45., i 47.-52.).

U odnosu na osnovanost zahtjeva, Europski sud je ponovio da znatno financijsko opterećenje nakon završetka postupka može predstavljati ograničenje prava na pristup sudu ([Stankov protiv Bugarske](#), stavci 54.), neovisno o tome je li riječ o plaćanju sudske pristojbe ili naknadi za zastupanje u parničnom postupku. No, Europski sud je pritom napomenuo da u okviru članka 6. stavka 1. Konvencije ne može ispitivati visinu iznosa dodijeljenog podnositelju zbog pretrpljenog policijskog zlostavljanja. Međutim, Europski sud je ispitivao je li podnositelju neopravdano ograničeno pravo na pristup sudu time što su mu domaći sudovi naložili da državi, koju je zastupalo državno odvjetništvo, podmiri troškove zastupanja jednake odvjetničkim nagradama.

Analizirajući članak 154. Zakona o parničnom postupku¹, Europski sud je utvrdio da je primijenjenom odredbom, *inter alia*, uspostavljeno pravilo prema kojem neuspješna stranka mora platiti troškove uspješne stranke, odnosno pravilo da „gubitnik plaća“. Europski sud je smatrao da predmetno pravilo samo po sebi nije nespojivo s člankom 6. stavkom 1. Konvencije. Ipak, promatrano zajedno s pravilom da gubitnik snosi i troškove odvjetničke nagrade protivne stranke, a koja ovisi i o visini tužbenog zahtjeva², to može predstavljati ograničenje prava na pristup sudu, ako ograničenje nema legitiman cilj i ako izostane razuman odnos razmjernosti između iskorištenih sredstava i legitimnog cilja koji se želi postići.

a) Je li ograničenje težilo legitimnom cilju?

¹ Zakon o parničnom postupku (NN 53/1991 ... 123/08)

² Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (NN 91/04 ... 59/07)

Pravilo „gubitnik plaća“ i pravilo o naknadi troškova, uspostavljeno je radi odvrćanja potencijalnih tužitelja od pokretanja neutemeljenih parnica i preuveličanih troškova postupka. Sukladno ocjeni Europskog suda, predmetna pravila teže legitimnom cilju osiguranja pravilnog djelovanja pravosudnog sustava i zaštite prava drugih. S obzirom da država ne raspolaže neograničenim resursima Europskom sudu nije sporno da bi i ona trebala uživati zaštitu od vođenja neutemeljenih parnica.

b) Je li ograničenje bilo razmjerno legitimnom cilju kojem teži?

Predmet spora podnositelja pred nacionalnim sudovima bila je visina nematerijalne štete koju je on pretrpio kao žrtva kaznenog djela, a koju je iznimno teško točno procijeniti jer zahtijeva analizu sudske prakse i komparativnih predmeta. Međutim, Europski sud je primijetio da hrvatskim sudovima stoje na raspolaganju kriteriji koji pojednostavljaju sudačku diskreciju u ocjenjivanju visine naknade koja se dodjeljuje za nematerijalnu štetu. Konkretnije, Orijentacijski kriteriji za ujednačavanje visine naknade nematerijalne štete koje donosi Vrhovni sud (dalje „Smjernice“). Primjenom Smjernica na podnositeljev zahtjev za naknadom štete, Europski sud je utvrdio da je specifikacija tužbenog zahtjeva podnositelja uglavnom bila u skladu s gornjim granicama predviđenim Smjernicama. Iznimku predstavlja iznos naknade koju je podnositelj tražio zbog pretrpljene duševne boli, koji je bio pretjeran i iznosio 300.000,00 HRK. No predmetna pogreška podnositelja ne može opravdati smanjenje dodijeljene naknade koju je podnositelj pretrpio, a koja, kada se zbroje troškovi zastupanja države koje je podnositelj bio dužan naknaditi i trošak vlastitog pravnog zastupanja iznose gotovo koliko i cjelokupna naknada koja mu je dosuđena. Dodatno, analizirajući tumačenje članka 154. Zakona o parničnom postupku³ od strane Vrhovnog suda, jasno je da nacionalni sudovi imaju znatnu diskreciju pri odlučivanju o troškovima postupka u situaciji djelomičnog uspjeha u sporu, a koja uključuje i vrednovanje uspjeha u dokazivanju kako visine tužbenog zahtjeva tako i njegove osnovanosti. Unatoč navedenom, nacionalni sudovi su odredbu 154. Zakona o parničnom postupku u predmetu podnositelja primjenjivali mehanički bez obraćanja pažnje na posebne okolnosti predmeta, a to su:

- da je šteta podnositelju nastala kao rezultat kaznenog djela zlostavljanja od strane policijskog službenika tijekom obavljanja službene dužnosti, a koje djelo predstavlja postupanje koje je zabranjeno člankom 3. Konvencije, jednom od temeljnih odredbi Konvencije;
- da je zahtjev podnositelja za naknadom štete nesporno bio osnovan; i
- da državu nije zastupao odvjetnik već državno odvjetništvo te da država zapravo nije imala nikakve dodatne troškove zbog činjenice da je podnositelj postavio previsok tužbeni zahtjev za naknadu štete.

Posljedično, ono čemu je država težila kao legitimnom cilju, a to je izbjegavanje neopravdanog parničanja i gomilanje troškova postupka, izostalo je u predmetu podnositelja. Postupanje hrvatskih sudova dovelo je do toga da je dodjela troškova u ovom predmetu imala neprihvatljive posljedice. Prvo, država je jednom rukom davala dok je drugom, kroz troškove dodijeljene državnom odvjetništvom koje je državu zakonski zastupalo, uzimala znatan dio dosuđenog iznosa (*Perdigao protiv Portugala* [VV], stavak 72.). Drugo, postupovna greška podnositelja bila je minorna, a pogotovo u usporedbi s ozbiljnošću nezakonitog čina koji

³ Praktična smjernica pravnog shvaćanja Građanskog odjela Vrhovnog suda usvojeno 6. lipnja 1980. - PSH Pž-3325/90 od 14. siječnja 1992.

predstavlja kazneno djelo zlostavljanja tijekom obavljanja službene dužnosti, a koje je zabranjeno i člankom 3. Konvencije. Stoga je postupovna sankcija značajnog umanjnja dodijeljene naknade po osnovi pretrpljene štete bila neopravdano stroga.

Slijedom svega navedenog Europski sud je utvrdio da je podnositelju povrijeđeno pravo na pristup sudu, zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

Kao gospodar pravne karakterizacije, Europski sud je zahtjev podnositelja dodatno ispitao i iz perspektive povrede prava na mirno uživanje vlasništva. Budući da je utvrdio da je podnositeljevo potraživanje naknade štete u predmetu priznato i dovoljno određeno konačnom presudom Vrhovnog suda i da se može smatrati „vlasništvom“ u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju ([Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke](#), stavak 59.), Europski sud je ispitao je li miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva bilo opravdano. Oslanjajući se na provedenu analizu u okviru prava na pristup sudu Europski sud je zaključio da, iako je miješanje bilo zakonito i u općem interesu, nije bilo razmjerno jer nije bila postignuta potrebna ravnoteža između uključenog općeg interesa i prava podnositelja.

Slijedom navedenog utvrdio je i povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Za utvrđene povrede Europski sud je podnositelju dodijelio pravičnu naknadu u iznosu od 8.800,00 EUR na ime naknade štete.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2022. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava